

Številka: 00202-20/2024/5

Datum: 18. 6. 2024

Stališče do Sklepa Državnega Sveta Republike Slovenije k Zaključkom posveta Finančna avtonomija slovenske lokalne samouprave

Državni svet je obravnaval Zaključke posveta Finančna avtonomija slovenske lokalne samouprave in sprejel sklep, da Vlada le te prouči in se do njih opredeli. Zaključki posveta so naslednji:

1. Posvetovanja o vprašanju finančne avtonomije slovenske lokalne samouprave kot pomembnem delu splošne avtonomije lokalne samouprave so dobrodošla in nujna za izmenjavo stališč med predstavniki države in lokalnimi skupnostmi oz. njihovimi reprezentativnimi združenji, ki morajo vzpostaviti partnerski odnos in v okviru dialoga poiskati dolgoročne rešitve, ki bodo zagotovile stabilno in pravično financiranje.
2. Ker so lokalne skupnosti temeljne celice države, ki prispevajo k demokratičnemu odločanju prebivalcev Slovenije o zadevah lokalnega pomena, morajo imeti zadostne vire financiranja za njihovo delovanje, ki morajo biti sorazmerni z obsegom nalog in pristojnostmi občin.
3. Reprezentativna združenja občin pozdravljajo napore aktualnega ministra za finance, ki je prisluhnil opozorilom lokalne ravni in v okviru Dogovora o višini povprečnine v letih 2024 in 2025 storil določen napredek in zagotovil dodatna sredstva iz državnega proračuna za podfinanciranje občine za pokrivanje višjih stroškov dela v javnih zavodih. Ob tem pa opozarjajo, da sklenjen dogovor ne rešuje strukturnih težav, saj jih je treba urediti na sistemski ravni.
4. Lokalne skupnosti ne nasprotujejo samemu prenosu dodatnih nalog, vendar mora država vsakršne dodatne obveznosti, ki jih prenaša na lokalno samoupravo, predhodno uskladiti z lokalnimi oblastmi oz. reprezentativnimi združenji občin ter lokalnim skupnostim zagotoviti finančne vire, ki bodo v sorazmerju z dodatnimi nalogami. Ker v praksi temu ni tako, so lokalne skupnosti primorane financirati dodatne naloge iz lastnih finančnih virov, ki pa so omejeni in v prvi vrsti namenjeni razvojnim projektom.
5. Ob stalnem preverjanju posrednih in neposrednih nalog občin ter njihove intenzitete je treba preverjati finančne posledice in vrednotiti povečane stroške ter pravočasno odreagirati. Pozitivno se ocenjuje napovedano nadaljevanje vodenja vladne politike finančne razbremenitve občin in prenašanja stroškov v breme državnega proračuna. Pri tem se pričakuje čim večja aktivnost občin in njihovih reprezentativnih združenj v okviru vladne delovne skupine za lokalno samoupravo, ki bo ponovno opravila pregled vseh nalog, pri katerih bi lahko zmanjšali finančne obveznosti občin.
6. Veljavna formula za izračun primerne porabe ne bo nikoli sprejemljiva za vse kategorije občin (mestne/večje/srednje/manjše občine), saj imajo zaradi njihove raznolikosti (površina, število prebivalcev, geografske značilnosti, urbana/podeželska okolja, število javnih zavodov, itd.) različne obremenitve in zato različne (višje ali nižje) stroške za izvajanje zakonskih nalog. Te razlike pa je zelo težko upoštevati znotraj enotnega sistema financiranja občin, posledično pa je težko doseči splošen konsenz o zadovoljstvu nad sistemom financiranja občin.

7. Večina ni naklonjena spremembam formule za izračun primerne porabe na prebivalca, saj bi vnašanje novih parametrov zaradi raznolikosti občin lahko povzročilo dodatne izzive.

8. Po vzoru začasne rešitve v okviru Dogovora o višini povprečnine v letih 2024 in 2025, ko bodo občine prejele dodatna sredstva za kritje višjih stroškov dela v javnih zavodih, je treba izven formule za izračun primerne porabe na prebivalca poiskati dodatna sredstva za podfinancirane (mestne in druge večje) občine, ki imajo zaradi večjega obsega nalog višje stroške. Pri tem bi lahko po zgledu dodatnega financiranja občin z evidentiranimi romskimi naselji uredili dodatno financiranje mestnih občin v obliki deleža (%) primerne porabe mestnih občin iz državnih sredstev, pri čemer reševanje nepravičnega sistema financiranja mestnih občin nikakor ne sme povzročiti znižanja sredstev drugim občinam.

9. Država in lokalne skupnosti morajo skupaj prepoznati finančne potrebe lokalne samouprave, ki imajo podlago v zakonodaji, ne pa s pogajanji, ki lahko predstavljajo le dodaten instrument za iskanje kompromisnih rešitev v primeru izjemnih javnofinančnih okoliščin oz. kriznih situacijah (npr. naravne nesreče, finančna kriza), ki zahtevajo prilagojeno financiranje lokalne samouprave.

10. O prihodkih iz naslova 54 % dohodnine, ki je temeljni vir financiranja primerne porabe, se ne bi smeli pogajati, razen v kriznih okoliščinah.

11. Smiselno je razmisliti o zakonsko določenem spodnjem okviru višine povprečnine (npr. ne sme biti nižja od 95 % izračunanih povprečnih stroškov, ki upoštevajo inflacijo na letni ravni). S tem bo zagotovljena večja stabilnost financiranja slovenskih občin.

12. Pri izračunu povprečnih stroškov občin iz preteklih štirih let je nujno ponovno upoštevati vsakoletno inflacijo na letni ravni (kar je veljalo do leta 2017) ter si prizadevati, da bo povprečnina čim bližja dejanskim stroškom izvajanja zakonskih nalog.

13. Pri določanju virov financiranja lokalne samouprave je pomembno, da ti niso preveč volatilni, ampak so primerno razpršeni.

14. Čas je, da dobijo občine možnost uresničevanja večje finančne avtonomije, predvsem fiskalne avtonomije (možnost določanja stopnje lastnega davka), vendar morajo za to tudi prevzeti odgovornost in finančno avtonomijo dejansko izpolnjevati (npr. pobirati lastne finančne vire).

15. Smiselno je razmisliti o možnih dodatnih lastnih virih financiranja občin. V primeru davka na nepremičnine bi bilo smiselno občinam dopustiti avtonomijo pri določanju stopnje davkov v okviru zakonsko opredeljenega zgornjega in spodnjega okvira, v primeru davka od dohodkov pravnih oseb pa bi kazalo razmisliti, ali je to lahko finančni vir za občine in v kakšnem obsegu.

16. Medtem ko večina razpravljavcev pozitivno ocenjuje možnost povečanja lastnih finančnih virov občin in uveljavitev novih lastnih virov (npr. davek na nepremičnine, bencinski cent), pa v manjših oz. razvojno ogroženih občinah opozarjajo, da imajo njihovi občani slabše pogoje bivanja, zato ni moč pričakovati, da bodo lokalne oblasti v teh občinah uvajale dodatne lastne davčne vire.

17. Ker se nekatere (manjše) občine dokazano izogibajo pobiranju lastnih virov, bi morali opraviti raziskavo in preveriti vzroke (npr. ali je vzrok v nepoznavanju sistema, pomanjkanju kadrov, prevelikem administrativnem vložku, premajhnem donosu ali kaj drugega).

18. V razmislek se daje predlog o ponovnem upoštevanju dodatnega koeficienta za mestne občine pri izračunu primerne porabe občine oziroma diferenciacija občin za potrebe njihovega

financiranja in vzpostavitev treh kategorij občin glede na strošek in obseg nalog, kar bi zagotovilo bolj pravičen sistem financiranja mestnih občin.

19. Z vidika javnofinančnih omejitev države in zagotavljanja javnofinančne stabilnosti je smiselno, da se preverijo veljavni standardi oz. normativi izvajanja zakonskih nalog ter po potrebi racionalizira finančna poraba v lokalni samoupravi.

20. Nujno je nemoteno izvajanje določbe 21. člena Zakona o financiranju občin, ki predstavlja ključen finančen mehanizem za zagotavljanje skladnega regionalnega razvoja, prek katerega se zagotavlja pomemben finančni vir za sofinanciranje investicij na lokalni ravni, ki izboljšujejo kakovost življenja občank in občanov, še posebej na periferiji.

21. Pomemben vir financiranja razvojnih nalog občin predstavljajo evropska kohezijska sredstva, pri čemer so ključni Dogovori za razvoj regij in celovite teritorialne naložbe. V primeru Dogovorov za razvoj regije v občinah pričakujejo večjo fleksibilnost posredniških teles in organa upravljanja pri tolmačenju okvirov, vezanih na porabo sredstev.

22. Nujno je poenostaviti postopke in zmanjšati administrativne obremenitve občin v okviru dostopanja do sredstev evropske kohezijske politike in Načrta za odpornost in okrevanje. Na ta način lahko zagotovimo učinkovitejše in hitrejše sprejemanje odločitev na lokalni ravni, kar je z razvojnega vidika še posebej aktualno pri izvajanju investicijskih (infrastrukturnih) projektov, ki so v skupnem in javnem interesu.

23. Številne občine se že desetletja soočajo s problematiko neurejenega lastništva kategoriziranih lokalnih in krajevnih cest in poti, saj so v zasebni lasti. Veljavna ustavna in zakonska ureditev zavezuje občine k ureditvi stvarno-pravnih razmerij na kategoriziranih lokalnih in krajevnih cestah in poteh, česar se občine zavedajo, vendar gre za finančno obsežno nalogo občin, ki pa zahteva posebno zakonsko ureditev, v kateri bi morali nasloviti vprašanje realne časovnice reševanja problematike ter meril za cenitev zemljišč v zasebni lasti, preko katerih potekajo javne lokalne in krajevne ceste.«.

Po preučitvi zaključkov posveta Finančna avtonomija slovenske lokalne samouprave, ki je bil 15. aprila 2024 Vlada ugotavlja, da je kar nekaj zaključkov s katerimi se strinja npr. o stabilnosti formule za izračun primerne porabe, dejstvu, da posamezne občine še ne izkoristijo vseh možnih finančnih virov, da morajo nalogam slediti sredstva in da morajo občine imeti zadostne vire financiranja za njihovo delovanje, ipd.. Prav tako se Vlada strinja, da je potrebno sodelovanje države z združenji občin, kot tudi z občinami, kar se redno izvaja preko sprejemanja zakonodajnih sprememb, vsakoletnega sistema izračunavanja povprečnih stroškov občin za financiranje občinskih nalog in postopka za določitev povprečnine ter nenazadnje z rednim tekočim sodelovanjem ministrstev z reprezentativnimi združenji občin kot tudi posameznimi občinami.

V skladu z Ustavo Republike Slovenije¹ in Evropsko listino lokalne samouprave (v nadaljevanju: MELLs)² sistem financiranja občin ureja Zakon o financiranju občin (v nadaljnjem besedilu: ZFO-1)³, ki uveljavlja načela lokalne samouprave na področju financiranja. Financiranje lokalnih zadev javnega pomena je neposredno povezano s pristojnostmi, z zakonom določenimi pooblastili in obveznostmi občin, ki so za vse občine v Sloveniji enake. Govorimo o t. i. univerzalni pristojnosti slovenskih občin, zato temu sledi tudi enačba za izračun primerne porabe, saj se sistem financiranja opira na značilnosti »abstraktne občine« in ne na posamezno občino, in sicer tako, da sistem ustreza večini občin⁴. Zakonodajalec tudi ni zavezan k določitvi zakonskih kriterijev za neposredno določitev obsega potrebnih sredstev za izvajanje z zakonom določenih nalog za vsako posamezno občino glede na njene dejanske potrebe.⁵

Financiranje občin je usklajeno z načelom sorazmernosti virov sredstev s pristojnostmi oziroma nalogami občin. Sistem financiranja skozi daljše obdobje zagotavlja učinkovito in stabilno financiranje opravljanja nalog občin, pri čemer zagotavlja dovolj različnih ter ustreznih davčnih in nedavčnih virov. Sistem je za občine predvidljiv in ni podvržen velikim nihanjem oziroma spremembam tudi v obdobjih gospodarskih kriz. Šibkejšim občinam zagotavlja dodatna sredstva za izenačevanje razlik pri dohodkih, saj je solidarnost med občinami od temeljnih načel sistema financiranja slovenskih občin. Sistem financiranja tudi zagotavlja, da občine o sredstvih, ki so prihodek proračuna, samostojno odločajo ne glede na to, ali predstavljajo dohodek iz lastnega vira ali pa sredstva finančne izravnave iz državnega proračuna. Zakon ureja za vse občine enak sistem financiranja z upoštevanjem njihove raznolikosti, s čimer zagotavlja občanom enakopravnejše možnosti za zadovoljevanje njihovih skupnih potreb in interesov ter hkrati zagotavlja sorazmernost financiranja nalog občin s finančnimi viri ter večjo finančno avtonomijo občin pri pridobivanju sredstev in njihovi porabi.

¹ Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04 68/06, 47/13, 75/16 in 92/21.

² Uradni list RS, MP 15/96

³ Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUJFO, 71/17, 21/18 – popr., 80/20 – ZIUOOPE, 189/20 – ZFRO, 207/21 in 44/22 – ZVO-2

⁴ Odločba US RS, številka: U-I-98/95 in OdiUS V,118. Ponovilo ga je v odločbi št. U-I-24/07, 17. točka obrazložitve in v odločbi številka: U-I164/13-11 z dne 10. 6. 2015.

⁵ Odločba US RS, številka: U-I164/13-11 z dne 10. 6. 2015

Občine so upravičene do treh vrst prihodkov: lastnih virov, dotacij iz državnega proračuna in sredstev EU, tretji vir pa predstavlja zadolževanje. Medtem, ko so vsi drugi viri občin zbrani po ozemeljskem načelu, se dohodnina kot največji lastni vir občin deli po posebnem sistemu, ki temelji na solidarnosti med občinami. Merila za dodelitev prihodkov od dohodnine posamezni občini se določa na podlagi izračuna primerne porabe občine. Glede na velikost je drugi najpomembnejši vir financiranja občinskih nalog nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča, sledi pa še vsaj petnajst drugih davčnih in drugih virov.

Občine so samostojne pri financiranju tistih nalog, programov in projektov, ki jih avtonomno določajo s svojimi predpisi in odločitvami. Ne glede na to ZFO-1 zagotavlja tudi državne dotacije ter sredstva strukturne in kohezijske politike Evropske unije. Navedeni zakon ureja tudi sofinanciranje investicij, ki jih občine načrtujejo v svojih načrtih razvojnih programov in zanje zagotavljajo sredstva, s sredstvi državnega proračuna. S tem se spodbuja gradnja javne infrastrukture s ciljem zagotavljanja enakih možnosti za zadovoljevanje skupnih potreb prebivalcev ne glede na občino, v kateri prebivajo. Določene razvojne projekte občin, ki se nanašajo na razvoj celotne razvojne regije, je možno izvajati in financirati v okviru regijskih razvojnih programov, ki ga izvajajo Razvojne regije. Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (v nadaljnjem besedilu: MKRR) pripravlja spremembe Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja⁶, s katerem želi zagotoviti učinkovitejše delovanje regionalnih struktur ter vzpostaviti pogoje za večjo samostojnost razvojnih regij pri izvajanju in financiranju regijskih razvojnih projektov. Pri pripravi Dogovorov za razvoj regij so posredniška telesa in organ upravljanja vezani na vsebinski okvir, ki ga določa program evropske kohezijske politike. Potrebe občin in razvojnih regij, ki so razvidne iz regijskih regionalnih programov, v veliki meri naslavljajo drugačne vsebine kot so predložene kot osnova za pogajanja pri pripravi programa evropske kohezijske politike za posamezno programsko obdobje. Zato je pri pripravi vsebine povabila dogovora za razvoj regij možno vključiti le manjši del vsebin, ki so relevantne za občine in razvojne regije. V predlogu sprememb Zakona o skladnem regionalnem razvoju MKRR predlaga dopolnitev mehanizma sklepanja dogovora za razvoj regij z vključevanjem relevantnih ministrstev za izvajanje sektorskih projektov, ki se sofinancirajo tako iz evropskih sredstev ter iz sredstev državnega proračuna. Sredstva za sofinanciranje projektov na podlagi dogovorov za razvoj regij se bodo po predlogu sprememb zakona za vsako proračunsko leto zagotavljala v proračunu Republike Slovenije.

V procesu programiranja oziroma priprave in sprejemanja Programa EKP 21-27 (v nadaljnjem besedilu: Program) je bilo vloženo ogromno prizadevanj in naporov s strani vseh deležnikov, ki so bili v partnerskem pristopu vključeni v pripravo vsebin in ukrepov, da se je Program in njegovo izvajanje kar v največji možni meri poenostavilo in ga naredilo čim bolj prijaznega vsem uporabnikom. Vsled tega je bilo pripravljenih in implementiranih kar nekaj poenostavitev za zmanjšanje administrativnega bremena vseh deležnikov, ki sodelujejo pri izvedbi programa - kot na primer prenova vseh navodil, uporaba predplačil, poenostavljenih oblik stroškov, itd. Vsekakor pa je potrebno vedeti, da se EKP izvaja s postopki, ki so v veliki meri določeni že v evropskih uredbah, zato je uvajanje kakšnih dodatnih poenostavitev včasih zelo težko. Vsekakor pa Vlada vseskozi stremi k najmanjši možni meri administrativne obremenitve upravičencev.

Ministrstvo za finance v postopku za določitev višine povprečnine ravna v skladu z 12. členom ZFO-1, pri čemer se za ugotovitev primerne porabe občine upoštevajo stroški tistih nalog, ki jih morajo občine opravljati na podlagi zakonov (obvezne naloge) in v obsegu, določenem z zakoni, ter se nanašajo na področja nalog, ki so opredeljena v 11. členu. Metodologijo za izračun povprečnih stroškov za financiranje občinskih nalog določi Vlada z uredbo. Izračun na podlagi metodologije pripravi Ministrstvo za finance in ga najpozneje do 1. julija tekočega leta z obrazložitvami pošlje reprezentativnim združenjem občin. Le-ta mnenje k izračunu sporočijo

⁶ Uradni list RS, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23 – ZDU-10

najkasneje do 1. septembra tekočega leta. Po prejemu mnenja reprezentativnih združenj občin se začne postopek za določitev višine povprečnine. V tem postopku se poleg izračunanih povprečnih stroškov za financiranje občinskih nalog upošteva tudi okvir za pripravo proračunov sektorja država, ki ga sprejme državni zbor na podlagi zakona, ki ureja fiskalno pravilo, za naslednji dve proračunski leti in znesek dohodnine, ki v skladu s tretjim odstavkom 6. člena ZFO-1 pripada občinam. Vlada in reprezentativna združenja občin pred predložitvijo predloga proračuna v državni zbor sklenejo dogovor o višini povprečnine za naslednji dve proračunski leti. Če dogovor ni sklenjen se v predlog državnega proračuna vključi višina povprečnine, ki jo predlaga vlada. Povprečnino določi Državni zbor z zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

Ministrstvo za finance je združenjem občin junija 2023 posredovalo izračun povprečnih stroškov za financiranje obveznih občinskih nalog za leti 2024 in 2025. Na podlagi prejetih podatkov znašajo izračunani povprečni stroški za financiranje občinskih nalog za obdobje od 2019 do 2022 v višini 676,59 EUR in se za leto 2024, ob upoštevanju novih nalog in ukinjenih nalog ter števila prebivalcev v Republiki Sloveniji na dan 1. januarja 2023, zvišajo na 676,91 EUR in za leto 2025 na 677,12 EUR. Na podlagi sklenjenega dogovora med Vlado RS in reprezentativnimi združenji občin o višini povprečnine za leti 2024 in 2025 je bila povprečnina, to je na prebivalca v državi ugotovljen primeren obseg sredstev za financiranje z zakonom določenih nalog občin, določena v višini 725,00 EUR. Poleg tega se občinam za kritje višjih stroškov plač v občinskih javnih zavodih iz državnega proračuna zagotovi dodatna sredstva v višini 20 mio EUR v letu 2024 in 34 mio EUR v letu 2025. V zvezi z navedbo v deveti alineji na strani 4 ugotovitev Državnega sveta, da so bili dejanski stroški za izvajanje zakonskih nalog 2024 po metodologiji Ministrstva za finance ocenjeni v višini okoli 810 EUR moramo opozoriti, da tega zneska Ministrstvo za finance ni izračunalo, niti to ni uradni podatek, saj za tovrstne izračune v tekočem letu (letu izvajanja občinskih proračunov) nima zakonske podlage.

Vir sredstev za primerno porabo je 54 % dohodnine vplačane v predpreteklem letu. Če ta vir ne zadošča, se občine dodatno financirajo iz državnega proračuna s sredstvi t. i. finančne izravnave. Sodelovanje in usklajevanje predstavnikov Vlade z reprezentativnimi združenji občin poteka vsako leto, s ciljem sklenitve dogovora o višini povprečnine. Med zaključki posveta je tudi pobuda za določitev oziroma fiksiranje povprečnine in izzetje 54 % dohodnine iz sistema solidarnosti ter vključitve inflacije v sistem izračunavanja primerne porabe. Sistem financiranja, ki vključuje solidarnost se je v preteklih obdobjih, še posebej ob finančni krizi pokazal kot stabilen in robusten sistem, ki je občinam zagotavljal stabilnejšo financiranje kot so ga imele ostale javne blagajne. Inflacija se preko povprečnih stroškov preteklih štirih let posredno prenaša v izračun primerne porabe. Omenjeni predlog tudi zmanjšuje sodelovanje med predstavniki države in reprezentativnimi združenji občin, kar je eden izmed zaključkov navedenega posveta, sočasno pa je v nasprotju z vsebino šestega odstavka 9. člena MELLSS, ki določa, da je lokalne oblasti treba na primeren način vprašati za mnenje o tem, na kakšen način naj se jim dodelijo prerezporejeni viri.

Pomemben element pri presoji sistema financiranja je po navedbah Ustavnega sodišča ugotovitev, da je potrebno upoštevati tudi makroekonomsko in fiskalno stanje v državi ter zahtevo po konsistentnem in dolgoročno stabilnem sistemu javnofinančnih odhodkov. Ustavno sodišče med drugim ugotavlja, da je ključni cilj državnega proračuna, kot instrumenta Vlade pri izvajanju makroekonomske politike, je dosegati fiskalno stabilnost ter trajen in stabilen narodnogospodarski razvoj, ki je v interesu države kot celote. Temu cilju morajo biti prilagojene tudi ekonomske in fiskalne politike občin.⁷ Občine morajo torej deliti usodo vseh javno finančnih porabnikov.

Občinam se iz državnega proračuna zagotavlja tudi dodatna sredstva za financiranje skupnih občinskih uprav, v katerih je zaposlen že vsak deseti občinski uradnik, zanje pa Vlada namenja

⁷ Odločba US RS, številka: U-I-1/11-15 z dne 25. 5. 2011

znatna sredstva, v letu 2024 več kot 10 mio EUR. Občinam, v katerih živi italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, so iz državnega proračuna zagotovljena tudi sredstva za sofinanciranje dvojezičnosti in uresničevanje ustavnih pravic avtohtone italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti. Občinam z romskimi naselji se prav tako zagotavlja dodatna sredstva iz državnega proračuna.

Se pa kot stalnica postavljajo zahteve mestnih in nekaterih drugih občin, glede na njihov konkreten in specifičen položaj, po dodatnem financiranju. Vlada je vse predloge preučila in jih soočila s strokovnim argumenti, načeli financiranja in konkretnimi podatki oziroma izračuni. Do teh delnih pobud se je vlada vedno odzivala zadržano, izhajajoč iz načela, da mora sistem temeljiti na načelu, da ustreza največjemu številu občin. Na podlagi navedenega je Ministrstvo za javno upravo v sodelovanju z Ministrstvom za finance pripravilo spremembe in dopolnitve Zakona o financiranju občin, s čimer bo omogočena pravna podlaga za zadolževanje občin za infrastrukturne projekte, ki so vključeni v občinske proračune, tudi pri mednarodnih razvojnih bankah, katerih članica je Republika Slovenija (Evropska banka za obnovo in razvoj, Evropska investicijska banka in Razvojna banka Sveta Evrope) in zadolževanje občin prek izdaje občinskih obveznic. Z možnostjo neposredne zadolžitve bi se tako lahko bistveno znižali stroški zadolževanja za občine brez vmesnih posrednikov ter podaljšala ročnost posojil. Ohranja pa se varovalo, da mora občina pred vsako zadolžitvijo pridobiti soglasje ministrstva, pristojnega za finance. Prav tako se spreminja največji obseg zadolževanja občin, in sicer iz 10 % na 15 %. Glede na to, da bo povečanje kvot zadolževanja občinam omogočalo višje zadolževanje, gre sklepati, da bodo le-te lahko tudi več sredstev namenile investicijam in drugim razvojnim projektom. Zaradi širjenja možnosti zadolževanja občin se uvaja institut odbora za pripravo načrta ukrepov za odpravo trajnejše nelikvidnosti ali prezadolženosti občine, ki mora v primeru trajnejše nelikvidnosti ali prezadolženosti občine pripraviti načrt za odpravo trajnejše nelikvidnosti ali prezadolženosti občine. V predlogu zakona se določajo tudi dodatna sredstva občinam za kritje njihovih stroškov.

S predlogom zakona se spreminja tudi financiranje občin z evidentiranimi romskimi naselji na način, da se zagotavlja namenskost, sledljivost in nadzor nad smotrnostjo porabe omenjenih sredstev. Prav tako se spreminja način izračunavanja razvitosti občine, ki služi kot merilo za sofinanciranje investicij občin. Uvajajo se t. i. kompozitni oz. sestavljeni kazalniki, ki so sestavljeni iz štirih vsebinskih sklopov. S predlagano spremembo se določa najvišji obseg možnega sofinanciranja skupnega opravljanja nalog občinske uprave in sicer v višini 0,7 % skupne primerne porabe, saj se s tem zagotavlja finančno predvidljivost učinkov na državni proračun.

Vlada izpostavlja, da so bile občine izdatno finančno in administrativno razbremenjene na podlagi Zakona o finančni razbremenitvi občin⁸ in s prenosom določenih nalog na državo, ki je prevzela tudi njihovo financiranje. Ta politika se bo nadaljevala tudi v prihodnje, saj bo z Zakonom o dolgotrajni oskrbi⁹ del stroškov prevzela država. Na Delovni skupini za lokalno samoupravo, ki jo sestavljajo vodstva združenj občin ter predstavniki ministrstev pristojnih za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je bila imenovana posebna delovna podskupina, ki bo ponovno opravila pregled državnih predpisov, pri katerih bi bilo mogoče še zmanjšati finančne obveznosti občin.

Vlada izpostavlja, da je veljavni sistem financiranja občin v veljavi vrsto let in je tudi prestopil ustavnega in računskega sodišča s potrditvijo, da gre za trdno in zdravo osnovo financiranja občin za izvajanje zakonskih nalog ter spodbujanja investicijske dejavnosti, ki jo zakonodajalec nadgrajuje, kot odgovor na izzive časa in prostora v katerem delujejo občine.

⁸ Uradni list RS, št. 189/20

⁹ Uradni list RS, št. 84/23